

Lausunto oppivelvollisuuden laajentamiseen sisältyvän toisen asteen koulutuksen maksuttomuuden vaikutuksesta yksityisen taidelukion toimintaan

Suomessa on kolme yksityistä koulua, joissa annetaan pelkästään lukio-opetusta. Yksi niistä on 125-vuotias, perinteikäs kulttuurikoulu Tampereen yhteiskoulun lukio, jolle OKM on myöntänyt vuonna 1992 ilmaisutaidon erityistehtävä. Lukiossamme on 900 opiskelijaa ja 75 henkilökunnan jäsentä.

Valtakunnallisen opetussuunnitelman ohessa annamme laajaa ilmaisukasvatusta nuorillemme tavoitteena kehittää hänen oman laatunsa mukaista ilmaisua, rohkaista esiintymislanteissa ja mielipiteen ilmaisussa sekä kehittää vuorovaikutus- ja verkostoitumistaitoja tulevaisuuden työelämään. Vuosikymmenien varrella olemme onnistuneet tässä hyvin. Ylioppilaistamme lähtee 30% matemaattis-luonnontieteelliselle alalle mukaan lukien lääkäri- ja arkkitehtiopinnot, 15% humanistisille aloille ja 11% kulttuurialalle. Jokainen tykkiläinen kantaa mukanaan eväitä koulumme tarjoamasta ilmaisu- ja kulttuurikasvatuksesta. Tykkiläisten kulttuurinäyttöjä ovat myös kymmenet eri isot ja pienet taiteenalojen esitykset vuosittain. Valtakunnallisesti arvostettuja esittävän taiteen tuotteita ovat olleet mm. Tampereen työväen teatterin kanssa yhdessä toteutettu sadan nuoren musiikki "Nahkatakinen tyttö" talvella 2020 ja Stage - paras koulumusiikki- televisioformaatin voitto sekä sen seurauksena lukiolaistemme Peacockin kesäproduktio "Silmistä pois" Marco Bjuströmin ohjauksessa.

Pakko on huono motivaattori. Oppivelvollisuusiän nostamisen myönteiset tavoitteet eivät kohdistu nuoriin, jotka ovat koulupudokkaita ikävuosina 16-20. Heidän ongelmansa on syvällä, yleensä mielenterveys tai elämänhallinta ovat kadoksissa. Taidelukiolaisemme ovat huolissaan tulevaisuudesta, jolloin on pakko käydä koulua 18 ikävuoteen asti. Heidän näkemyksensä on, että tällainen paine olisi omiaan lisäämään jaksamisenpulmaa ja monen nuoren oppivelvollisuus jäisi suorittamatta, mikä olisi yksi taakka lisää heidän elämäänsä. Miksi siis lisätä pahoinvointia, kun tutkitusti on jo nyt todettu, että toisen asteen opiskelijoista yli puolet kokevat masentuneisuutta, ahdistuneisuutta tai poikkeuksellisen suurta stressiä. Elämänhallintansa kanssa kamppailevat nuoret eivät saavu kouluun, vaikka olisi pakko. Sen tiedämme.

Toisen asteen maksuttomuus kirpaisee rankasti lukiotamme. Yksityisellä lukiolla ei ole kaupungin kokonaistaloutta tukena ja turvana, vaan elämme valtionosuudella, joka menee suoraan opetukseen, koululounaaseen ja kahden yli satavuotiaan koulukiinteistön kunnossapitoon. Emme pysty hyödyntämään myöskään peruskoulun tuomaa taloudellista synergiaetua.

Kulttuurikoulu tarvitsee erikoistiloja, kuten näyttämötiloja ja -tekniikkaa, musiikkilaitteiston, elokuvakamerat ja editointilaitteet ja lisenssit, tanssisalin ja runsaasti laadukkaita tietokoneita median-, valokuvauksen, luovan kirjoittamisen käyttöön. Myös ilmaisutaidon opettajamme ovat taidealan pedagogisia ammattilaisia, jotka haluamme sitouttaa kouluumme äidinkielen lehtorin opetusvelvollisuudella ja palkkauksella.

Jos näiden taloudellisten satsausten lisäksi joudumme kustantamaan 900 opiskelijalle koulumatkat, kannettavat tietokoneet, lisenssit, oppimateriaalit, yo-koemaksut, kaikki taiteen ja tieteen vierailukäynnit, lukuisat kotimaiset ja kansainväliset opintomatkat sekä erikoistilat, mitä joudumme vuokraamaan esiintymis- ja juhlatarpeisiin, olemme todellisten haasteiden edessä.

Epäilen myös yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumista maksuttomuuden keinoin. Lukioomme tulee yli puolet opiskelijoista kaupungin ulkopuolelta, sekä köyhistä että vauraista olosuhteista. Neljäsosa nuoristamme asuu erillään ydinperheestään. Käsittämättömän hyvin köyhissäkin olosuhteissa elävät perheet pystyvät tällä hetkellä kustantamaan nuoren opiskelun ja elämisen kaupunkilukiossa, sen sijaan että nuori opiskelisi kotoa käsin lähilukiossaan. Oletetaanko koulutuksen järjestäjän maksavan koulumatkoja yli 50 km päästä tai elämistä toisella paikkakunnalle, tuskinpa? Emme pysty myöskään estämään varakkaampia nuoria hankkimasta parempia oppimateriaaleja, tietokoneita tai kalliimpia matematiikan laskinsovelluksia, kuin mitä meillä on tarjota. Kohdistetaan oppimateriaalituki niitä oikeasti tarvitseville. Se on näkymätöntä eikä leimaa opiskelijaa. En edes rehtorina tiedä, ketkä meidän opiskelijoistamme saa KELAn oppimateriaalitukea. Eikä sitä tiedä muutkaan, ellei nuori sitä itse kerro.

Poikkeusolosuhteissa tänä keväänä tarjosimme opiskelijoillemme mahdollisuuden hakea ateriatukea. Vain 120 opiskelijaa haki ateriatukea suuresta lukioista, mikä osoittaa, että valtaosalla perheistä on mahdollisuus maksaa nuoren toiseen asteen koulutukseen liittyvät asiat. Ateriatukea hakeneet eivät kokeneet leimautuvansa köyhälistöön. Vain kolme koulutuksenjärjestäjän edustajaa tietävät, ketkä ovat tukea hakeneet. Taloudellista tukea tarvitsee lukiossa noin 20-25 prosenttia opiskelijoista. Soisin ministeriön miettivän, miten saadaan tuettua tämän joukon opiskelu. Tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa on priorisoitava talouden elvyttämiseen nopealla aikataululla, eikä tämä lakiesitys tue sitä.

Toivomme, että päätöksissä ja linjauksissa otetaan huomioon rehtoreiden näkemykset ja kokemukset. Kaikilla meillä lienee sama pyrkimys: syrjäytymisen ehkäisy, nuorten hyvinvoinnin tukeminen ja sitä kautta työttömyyden vähentäminen. Maksuttomuus niille, joilla ei ole varaa toisen asteen koulutukseen, on hyvä asia, mutta se pitää suunnitella niin, ettei sitä tehdä opetusta leikkaamalla ja lukioiden erityisyyttä kaventamalla.

Laista päätetään ensi syksynä ja maksuttomuus tulee koskemaan jo syksyllä 2021 aloittavia opiskelijoita. Aikataulu on liian kiireinen, emme pysty reagoimaan budjetissamme maksullisuuteen, emmekä tule valtiolta saamaan lain toteutumisen myötä sitä rahasummaa, millä järjestämme nykyään laadukasta ja monipuolista, valtakunnallisesti arvostettua ilmaisu- ja kulttuuriopetusta osana valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaista lukio-opetusta.

10.6.2020

Ensisijaisesti toivomme, että lakiesitys haudataan ja palataan siihen taloudellisesti vakaampana aikana. Jos laki astuu voimaan, toivomme, että maksuttomuuden piiriin kuuluvat asiat kirjataan mahdollisimman selkeästi ja yksityiskohtaisesti. Valtion tulee resursoida maksuttomuudesta koituvat kustannukset täysimääräisesti koulutuksenjärjestäjille, jotta luovuuden mahdollistaminen lukiossa ei katoa ja huppuosaajien määrä ei vähene valtakunnassamme. Resurssit on jaettava oikeudenmukaisin periaattein, erityistehtävät ja muut kustannuksia lisäävät tekijät huomioiden.

Tampereella 10.6.2020

Kunnioittaen

Tuija Flinck

rehtori

Koulutuksen järjestäjä Tampereen Yhteiskoulun Säätiö